

Høgskolen i Telemark

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Saksbehandler: Nils Røttingen
Direkte innvalg: 35 57 50 05
E-post: nils.rottingen@hit.no
Deres referanse: 200307611-/ANG
Vår referanse: 03/00855-008
Dato: 21.01.2004

HØRING - NOU NY LOV OM UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

Vi viser til departementets brev 30.09.03 med vedlegg.

Styret for Høgskolen i Telemark (HiT) behandlet saken i møte 20.01.04, og vedtok å avgi denne uttalelsen.

HiTs hovedmerknader til innstillingen kan oppsummeres slik:

- HiT er enig i de utdanningspolitiske mål som spesifiseres for sektoren og har heller ingen vesentlige merknader til utvalgets beskrivelse av hovedutfordringene.
- HiT støtter utvalgets overordnede syn om at så vel statlige som private institusjoner må sikres full akademisk og kunstnerisk frihet og tilstrekkelig administrativt handlingsrom.
- HiT gir sin tilslutning til forslaget om at det nå vedtas et felles lovverk for både statlige og private institusjoner.
- HiT er enig med mindretallet i at statlige institusjoner bare skal kunne kreve egenbetaling av studenter i forbindelse med etter- og videreutdanning og at private institusjoner som mottar støtte til et utdanningstilbud, bare skal kunne kreve slik betaling i den grad dette er fastsatt i forbindelse med tildelingen av slik støtte.
- HiT mener, som mindretallet, at det private tilbudet skal fremstå som et supplement til det statlige.
- HiT har ingen merknader til utvalgets forslag om at faglige fullmakter skal være de samme for statlige og private institusjoner.
- HiT har som prinsipielt syn at det vil være mest hensiktsmessig at den organisasjonsform som velges for statlige universiteter og høyskoler, gjøres obligatorisk for alle institusjonene.
- HiT gir sin tilslutning til mindretallets forslag til organisasjonsform, som etter høyskolens vurdering best balanserer hensynene til institusjonell uavhengighet og samfunnsmessig styring.
- HiT finner det bekymringsfullt at utvalget tilkjennegir ulike oppfatninger av hvilke konsekvenser en fristilling av statlige institusjoner vil få for anvendelsen av GATS- og EØS-reglene, og understreker at det på dette området kreves ytterligere utredninger før endelige konklusjoner kan trekkes.
- HiT mener det samlet sett er et for risikabelt eksperiment å føre dagens godt organiserte og resultatorienterte statlige institusjoner inn i en så omfattende omorganisering som flertallet foreslår. Eksperimentet kan etter HiTs vurdering ikke forsvares.

I Generelle kommentarer

HiT fastslår at det er bred politisk enighet om de overordnede mål for norsk høgre utdanningspolitikk, jf. bl.a. St.meld. nr. 27 (2000-2001) og Innst. S. nr. 337 (2000-2001). Lik rett til utdanning, uavhengig av sosial eller etnisk bakgrunn, bosted eller kjønn står sentralt. Evner og talent i hele landet skal tas i bruk og gis de samme utviklingsmuligheter. De ulike regioner skal utvikles og styrkes gjennom god samhandling mellom læresteder, offentlig forvaltning, og samfunns- og næringsliv. Lærestedene skal

inngå i det regionale innovasjonssystemet. Staten skal ha et ansvar for finansieringen av institusjonene, som samlet skal bidra til verdiskapingen i samfunnet, nasjonens økonomiske vekst, demokratibygging og utvikling av en "dannelseskultur". Ressursene skal utnyttes formåls- og kostnadseffektivt. Den høgre grunnutdanningen skal være gratis.

En realisering av slike overordnede mål krever bl.a. at de hovedutfordringer universitets- og høyskolesektoren står overfor kan møtes offensivt og effektivt. Ryssdalutvalgets flertall (syv medlemmer) og mindretall (tre medlemmer) synes å ha en felles oppfatning av hvilke utfordringer som nå er de viktigste. Det understrekes at sektoren må settes i stand til å styrke kvaliteten på utdannings- og forskningstjenestene, møte den økte konkurransen og delta aktivt gjennom faglig samarbeid på en mer internasjonalt orientert arena, bedre sin effektivitet og sin omstillingsevne, øke sin eksterne inntjening, og bidra mer kraftfullt til utviklingen av egen region.

HiT er enig i de utdanningspolitiske mål som spesifiseres for sektoren og har heller ingen vesentlige merknader til utvalgets beskrivelse av hovedutfordringene.

Det sentrale spørsmål som må stilles, er i hvilken grad forslagene som fremlegges er tjenlige som virkemiddel for å realisere målene og for å sette institusjonene i stand til å møte utfordringene.

Et samlet utvalg mener at uavhengighet fra staten i utførelsen av faglige oppgaver er avgjørende viktig for så vel statlige som private institusjoner. Utvalget understreker at institusjonene må ha full akademisk og kunstnerisk frihet og tilstrekkelig administrativt handlingsrom, og også gis finansielle rammebetingelser som sikrer forutsigbarhet og muligheter for langsiktig planlegging. HiT støtter et slikt overordnet syn.

HiT gir også sin tilslutning til forslaget om at det nå vedtas et felles lovverk for både statlige og private institusjoner. Høgskolen ser det derfor som positivt at et samlet utvalg foreslår bestemmelser om faglige forhold, studentenes rettigheter og plikter, klagerett og klagebehandling, og ansettelse og organisering som er felles for begge typer institusjoner. Mer utførlige kommentarer til forslagene gis nedenfor i forbindelse med gjennomgangen av de enkelte lovbestemmelser, jf. avsnitt II.

Et samlet utvalg går inn for at det i felles lov skal inntas bestemmelser som regulerer institusjonenes adgang til å kreve egenbetaling av studentene. Når det gjelder selve utformingen av bestemmelsene, er utvalget delt. Flertallet mener prinsippet bør være at i den utstrekning staten fullfinansierer enkeltstudier, bør ikke institusjonene ha rett til å kreve betaling. Mindretallet mener at statlige institusjoner bare skal kunne kreve egenbetaling av studenter i forbindelse med etter- og videreutdanning og at private institusjoner som mottar støtte til et utdanningstilbud, bare skal kunne kreve slik betaling i den grad dette er fastsatt i forbindelse med tildelingen av slik støtte. HiT gir sin tilslutning til mindretallets synspunkt, med den tilføyelse at selve begrepet "etter- og videreutdanning" må klargjøres nærmere. Flertallets synspunkt vil etter HiTs oppfatning åpne for en uthuling av gratisprinsippet, som har stått og fortsatt bør stå sterkt som et bærende prinsipp i norsk høgre utdanningspolitikk.

Utvalget signaliserer ulike holdninger til de private institusjonenes plass i det høgre utdannings- og forskningssystemet i Norge. Etter flertallets vurdering skal de private institusjonene betraktes og behandles som likeverdige institusjoner som tilbyr høgre utdannings- og forskningstjenester av høy kvalitet. Mindretallet mener det private tilbudet skal fremstå som et supplement til det statlige. HiT er enig i mindretallets synspunkt, som etter høgskolens vurdering best ivaretar behovet for en nasjonal, politisk styring og samordning, og sikrer ivaretagelsen av et bredt og mangeartet kompetansebehov i samfunnet og tilfredsstillende regional fordeling av studieplasser og ressurser. I en situasjon hvor det er overkapasitet på studieplasser og hvor studentene gis gode betingelser for å studere i utlandet, er det spesielt viktig å legge en streng vurdering til grunn når det gjelder tildeling av statstilskudd til private institusjoner som ikke opprettes av religiøse eller etiske grunner eller som et faglig-pedagogisk alternativ til statlige institusjoner, men ut fra et ønske om å utfylle det statlige utdanningstilbud på

felte hvor det hevdes å være et udekket, nasjonalt behov. Betalingsvilje hos de utdanningsøkende må i den sammenheng ikke forveksles med behov i samfunnet for den aktuelle utdanningen.

HiT har ingen merknader til utvalgets forslag om at faglige fullmakter skal være de samme for statlige og private institusjoner, inkludert kravet om at institusjonen må ha rett til å tildele doktorgrad innenfor et fagområde for at den fritt skal kunne opprette tilbud på høgre grads nivå.

Når det gjelder de statlige institusjonenes tilknytningsform, eller organisasjonsform, er utvalget delt. HiT vil her tilkjennegi som sitt prinsipielle synspunkt at det vil være mest hensiktsmessig at den organisasjonsform som velges, gjøres obligatorisk for alle statlige universiteter og høyskoler.

Flertallet går inn for at lærestedene skal bli egne rettssubjekter og at departementets myndighetsutøvelse i all hovedsak skal avgrenses til rammestyning, utøvelse av tilsynsfunksjon, godkjenning av vedtekter og vedtektsendringer, og samtykke i forbindelse med større investeringer eller vesentlige omlegginger av virksomheten (selveiende institusjoner, med *statlig høgre utdanningsinstitusjon* (SHU) som fellesbetegnelse). Staten skal altså ikke fremstå som institusjonseier. Styret skal ha eksternt flertall, inkludert lederen, og være selvrekrutterende når det gjelder de eksterne medlemmene. Interne medlemmer skal velges som nå. Hvert enkelt styremedlems ansvar skal tydeliggjøres. Rektor skal tilsettes på åremål som administrerende direktør, og ikke være styrets leder. Vedkommende skal gis møte- og talerett i styret, og ha ansvar for saksfremlegg for styret, som selv må kunne foreta informasjonsinnhenting og utredninger i forhold til enkeltspørsmål. Eiendomsmasse og andre ressurser skal overføres til den enkelte institusjon etter en særskilt vurdering og med oppsett av en åpningsbalanse som skal gjøre institusjonen i stand til å utføre sitt oppdrag. Regnskapsloven skal gjelde, med muligheter for avskrivning på investeringer og for låneopptak. Staten skal i siste instans være ansvarlig overfor institusjonenes kreditorer, men det skal legges til rette for en ordnet avvikling og ikke for en ordinær konkursprosedyre. Mangfoldet i norsk høgre utdanning og forskning skal kunne sikres gjennom inngåelse av avtaler mellom departementet og den enkelte institusjon.

Mindretallet foreslår at forvaltningsorganformen skal videreføres men at institusjonenes handlingsrom skal økes ytterligere gjennom tildeling av utvidede fullmakter (uavhengige forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter). Staten skal eie institusjonene, og sentrale myndigheter skal fremdeles ha muligheter til å foreta nødvendig nasjonal koordinering og styring for å sikre en god regional utvikling og fornuftig anvendelse av statlige ressurser. Ingen gruppe skal alene ha flertall i styret. Interne medlemmer skal velges som nå, og eksterne medlemmer skal oppnevnes. Rektor skal fortsatt velges og være styrets leder. Delt toppledelse, med rektor som faglig leder og direktør som administrativ leder, skal som nå være hovedmodellen, men med muligheter for institusjoner som ønsker det å velge en enhetlig toppledelsesmodell med åremålstilsatt rektor, som trer ut av styret. Styrets leder velges da blant styrets øvrige medlemmer.

HiT gir sin tilslutning til mindretallets forslag til organisasjonsform, som best balanserer hensynene til institusjonell uavhengighet og samfunnsmessig styring. Ordningen med forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter gir etter høyskolens vurdering institusjonene tilstrekkelig handlingsrom til å møte utfordringene. Ønskes ytterligere handlingsrom, bør lovgiver kunne sikre det gjennom bestemmelser i loven som begrenser departementets instruksjonsmyndighet og som dermed også begrenser statsrådets ansvar, innenfor rammen av Grunnlovens § 19. Økonomiregelverket i staten kan også tilpasses ønsket handlingsrom. Ordningen sikrer samtidig en utvikling av høgre utdanning og forskning i Norge som er samordnet, som også trekker de enkelte regioner med, og som husholderer med begrensede menneskelige og økonomiske ressurser. Dermed kan de fastsatte utdanningspolitiske mål realiseres. Styrets sammensetning sikrer på den ene siden eksternt påvirkning og kompletterende kompetanse og på den andre intern legitimitet og faglig innsikt.

HiT er altså uenig i flertallets forslag, som det er grunn til å tro vil svekke og utydeliggjøre sentrale myndigheters ansvar for et meget viktig politikkområde, gi fragmenterte løsninger uten nødvendig

nasjonal helhetstenkning, forsterke allerede registrerte sentraliseringstendenser, eksponere institusjonene for de mest uheldige sidene ved konkurransemekanismene, og akselerere markedsorienteringen. HiT kan ikke se at landet samlet sett er tjent med en slik utvikling, som bl.a. vil kunne resultere i en utilsiktet nedbygging av høgre utdanning og forskning i regionene. Dermed er det fare for at et vesentlig mål for kunnskaps- og næringspolitikken - økt verdiskaping over hele landet - ikke vil kunne oppfylles. I den sammenheng vil høgskolen også bemerke at det knapt finnes empiri til støtte for flertallets synspunkt om at studentene velger lærested ut fra kvalitetsvurderinger. Tvert om viser det seg at nyetablerte studier i områder med et stort befolkningsunderlag prefereres fremfor veletablerte studier i distriktene selv om disse har kommet svært godt ut av nasjonale evalueringer. Dersom sektoren nå blir fullstendig deregulert uten noen form for nasjonal samordning og styring, er det grunn til å tro at slike tendenser vil bli forsterket.

HiT vil her vise til NOU 2000: 19 (*Bør offentlig sektor eksponeres for konkurranse? En gjennomgang av nasjonale og internasjonale erfaringer*), der det bl.a. heter at det kan være næringspolitiske, distriktspolitiske, fordelingspolitiske, brukerpolitiske og miljøpolitiske mål som ikke ivaretas gjennom markedet, selv om konkurransemarkeder leder til effektivitets- og/eller kvalitetsforbedringer, og at slike mål tidligere kunne søkes ivaretatt gjennom eierstyringen.

HiT vil også fremheve at en OECD-rapport (*Distributed Public Governance – Agencies, Authorities and other Government Bodies*, Paris, 2002), som er basert på en undersøkelse av forholdene i ni ulike vestlige land, peker på klare svakheter ved fristillingen og privatiseringen av offentlig sektor de siste 15 – 20 årene. Rapporten viser til at det ofte har manglet klarhet om hensikt og virkemidler når de frittstående organene har blitt opprettet. I ettertid har det oppstått problemer med den politiske styringen av viktige samfunnsområder. Offentlig innsyn og kontroll har også vært problematisk. Rapporten gir dessuten eksempler på at det innenfor en offentlig ramme er fullt mulig med en stor grad av uavhengighet og faglig frihet, og at slik frihet ikke betinger fristilling fra det offentlige.

Etter HiTs oppfatning styrker både den norske, offentlige utredningen og OECD-rapporten mindretallets argumentasjon.

HiT vil ellers understreke at det er bekymringsfullt at utvalget tilkjenner ulike oppfatninger av hvilke konsekvenser en fristilling av statlige institusjoner vil få for anvendelsen av GATS- og EØS-reglene. På dette området kreves det ytterligere utredninger før endelige konklusjoner kan trekkes.

Flertallet mener å ha belegg for sine påstander om at statlige institusjoner i dag på sentrale områder ikke i tilstrekkelig grad oppfyller sitt samfunnsoppdrag: Det er en motvilje i institusjonsstyrene mot å foreta nødvendige prioriteringer og vanskelige valg, delt ledelse på institusjonsnivå gir uklare ansvarsforhold, dialog med departementet skjer gjennom institusjonsledelsen uten at eksterne medlemmer er koblet inn f.eks. i etatsstyringsmøter, institusjonene har ikke tilstrekkelig juridisk handlekraft, og internasjonale evalueringer avdekker svakheter når det gjelder forskningsproduksjon og forskningsledelse.

HiT kjenner seg ikke igjen i flertallets påstander, og mener mindretallet på en fyldestgjørende måte tilbakeviser disse: For det første har institusjonene håndtert et omfattende reformarbeid, store omstillinger og en kraftig økning i studenttallet på det som må kunne sies å være en tilfredsstillende måte. Videre kommer Norge godt ut innen høgre utdanning i internasjonale sammenlikninger, bl.a. er utdanningsnivået høgt og utdanningstilbøyeligheten likeså, arbeidsledigheten er lav for alle utdanningsnivåer, den norske høgskolesektoren er mer forskningsorientert enn tilsvarende sektorer i andre land, og kunnskaper og ferdigheter tilegnet gjennom norsk høgre utdanning kommer til nytte i arbeidslivet i større grad enn i andre land. Dessuten har institusjonene grepet fatt i de svakheter som er avdekket bl.a. når det gjelder forskningsledelse og studentgjennomstrømming gjennom fastsetting av ny organisering, styring og ledelse innenfor rammene av kvalitetsreformen. Det er også høstet gode erfaringer med dagens styresammensetning, og styrets samlede dialog med departementet foregår i

styringsdialogmøtene. For øvrig viser mindretallets forslag at mulige endringer av ledelsesstrukturen lar seg gjennomføre også innenfor rammen av forvaltningsorganformen. Eventuell uklar rollefordeling mellom rektor og direktør etter dagens lov lar seg også rette opp av lovgiver innenfor denne rammen.

HiT gjør på denne bakgrunn mindretallets konklusjon til sin: Det er et for risikabelt eksperiment å føre dagens godt organiserte og resultatorienterte statlige institusjoner inn i en så omfattende omorganisering som flertallet foreslår. Eksperimentet kan etter HiTs vurdering ikke forsvares.

II Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser

HiT tar her kun opp og kommenterer de forslag til lovbestemmelser som høgskolen har merknader til.

§ 1-3 Lovens saklige virkeområde – høyere utdanningsinstitusjoner

HiT er enig med utvalget i at en felles lov for statlige og private institusjoner bør sondre mellom institusjoner som er utstyrt med vide faglige fullmakter gjennom en institusjonsakkreditering fra NOKUT, og institusjoner som kun er godkjent for enkeltksamener. Videre er HiT enig i at når det gjelder lovens angivelse av det saklige virkeområdet, er det ikke nødvendig å foreta en slik sondring mellom institusjonstyper. Dette kan reguleres i egne bestemmelser i loven. Det saklige virkeområdet kan derfor avgrenses til høyere utdanningsinstitusjoner som har institusjonsakkreditering eller gir eksamen som er godkjent etter loven.

HiT er videre enig med utvalget i at fastsettelsen av de nærmere angivelsene av krav til forskjellige institusjonskategorier (universitet/vitenskapelig høgskole/høgskole) fremdeles bør være lagt til Kongen (regjeringen), men slik at det lovfestes at det er NOKUT som skal forestå den faglige akkrediteringen, og at det således er NOKUT som avgjør hvilken institusjonskategori den enkelte institusjon skal kunne innplasseres i.

§ 1-6 Akademisk og kunstnerisk frihet

HiT slutter seg til mindretallets forslag om at pkt. 3 i flertallsforslaget - "Utvalget av studenter" - utgår. HiT mener, som mindretallet, at denne bestemmelsen vil kunne forstås slik at den avskjærer nasjonal styring av opptaksvilkår og opptaksprosedyrer for godkjente utdanninger som helt eller delvis er statlig finansiert. HiT støtter mindretallets kritiske merknader i den sammenheng, jf. bl.a. høgskolens merknad til § 2-5.

§ 2-5 Krav for opptak til høyere utdanning

HiT støtter utvalgets forslag om at de private institusjonene skal kunne pålegges å delta i det sentrale opptaket gjennom Samordna opptak. Slik deltakelse vil kunne bedre studentenes tilgang til samlet informasjon og gi et godt grunnlag for utarbeiding av nasjonale oversikter og statistikker. Høgskolen mener på denne bakgrunn at det bør vurderes å innarbeide i lovteksten at slik deltakelse skal være obligatorisk også for private institusjoner.

§ 2-10 Vitnemål

HiT ønsker å understreke utvalgets forslag om at NOKUT kan gi retningslinjer for innholdet i vitnemålstillegget (Diploma Supplement). Etersom NOKUT er gitt ansvaret for den nasjonale oppfølgingen av institusjonenes bruk av dette, vil det være hensiktsmessig å gi NOKUT myndighet til å fastsette eventuelle retningslinjer for utformingen av Diploma Supplement, for å sikre at alle studenter får en

tilfredsstillende dokumentasjon på sin utdanning, og etter de samme prinsipper. Dette aktualiseres bl.a. av kvalitetsreformens vektlegging av studentutveksling med utenlandske institusjoner.

§ 3-8 Annullering av eksamen eller prøve og § 3-9 Utestenging og bortvisning

Det går frem av § 3-8 at "Styret selv kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for prøve, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden". Med andre ord er det i lovteksten knyttet delegasjonssperre til denne bestemmelsen. Dette er imidlertid ikke i overensstemmelse med merknaden til § 3-8 (s. 184 i innstillingen), der det heter: "Myndighet til å fatte vedtak om annullering kan delegeres".

Av § 3-9 går det frem at "En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 3-8, kan etter vedtak av styret utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner under denne lov i inntil ett år". Til denne bestemmelsen er det altså ikke knyttet delegasjonssperre. Dette blir også eksplisitt påpekt i merknaden til § 3-9 (s. 184 i innstillingen): "Myndighet til å fatte vedtak om utestenging og bortvisning kan delegeres". Her er det altså samsvar mellom lovtekst og merknad.

Under innstillingens avsnitt 7.2.3.6 *Annullering av eksamen, bortvisning og utestenging* (s. 150) heter det videre at "Legalitetsprinsippet krever at institusjonene har eksplisitt hjemmel i lov for å foreta slike inngrep overfor enkeltstudentene. Utvalget foreslår derfor at disse bestemmelsene videreføres i en felles lov". Etter som det i dagens universitets- og høgskolelov er åpnet for at annullering av eksamen eller prøve kan delegeres til styrets klagenemnd (§ 54), mens utestenging og bortvisning bare kan skje etter vedtak av styret selv (§ 42), er det etter HiT's syn uklart hva som her er ment. Slik høgskolen forstår intensjonen bak foreslått klagesystem, jf. § 4-1 *Klagenemnd*, er det merknaden til § 3-8 som er ment å skulle gjelde, dvs. at det ikke er knyttet delegasjonssperre til § 3-8. Høgskolen mener dette også er rimelig, da konsekvensene for enkeltstudenter av vedtak etter § 3-9 ofte vil være større enn de som følger av vedtak etter § 3-8.

§§ 3-9, 3-11 og 3-12 (advokatbistand knyttet til vedtak om utestenging eller bortvisning)

HiT har ingen merknad til lovteksten i ovennevnte paragrafer, men vil likevel peke på at dersom antall saker om utestenging og bortvisning får stort omfang, vil advokathonorarer kunne medføre urimelig belastning for institusjonenes budsjetter. Høgskolen mener derfor at det bør fastsettes nasjonale normer for slike honorarer.

§ 5-1 Institusjonens ledelse - styret

I § 5-1 fremgår at høgre utdanningsinstitusjoner skal ledes av et styre som øverste organ, samt at styret skal ha representanter fra studenter og ansatte. Videre fremgår det at styret skal ha en sammensetning på minst fem medlemmer. I flertallets forslag til § 11-1 (mindretallets forslag til § 9-1) fremgår videre at styret skal bestå av eksterne representanter samt representanter valgt av og blant institusjonens ansatte og studenter. Flertallet mener at styrets flertall skal bestå av eksterne medlemmer, mens mindretallet mener at ingen av de tre gruppene alene skal ha flertall i styret. HiT slutter seg her til mindretallets forslag og mener at prinsippet om at ingen av de tre gruppene – tilsatte, studenter og eksterne medlemmer – skal ha flertall alene i styret, bør videreføres. HiT mener videre at en minste-sammensetning på fem styremedlemmer er for lite. HiT viser i denne sammenheng til mindretallets forslag til § 9-6 *Vedtaksførhet og flertallskrav*, der det fremgår at styret er vedtaksført når mer enn halvparten av samtlige styremedlemmer er til stede. Videre fremgår følgende i § 9-6:

"Som styrets beslutning gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for, eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for. De som stemmer for en beslutning må likevel alltid utgjøre mer enn en tredel av samtlige styremedlemmer."

Med bakgrunn i overnevnte mener HiT at styret bør ha en sammensetning på minst syv medlemmer og at studentrepresentasjonen ikke bør svekkes i forhold til bestemmelsene i dagens lov. De eksterne representantene bør velges ut fra relevante brukergrupper av institusjonens utdanningstilbud.

§ 6-1 Generelt

Som det går frem av *Generelle kommentarer* ovenfor, gir HiT sin tilslutning til mindretallets forslag til organisasjonsform for universitetene og høyskolene. Som mindretallet påpeker, er konsekvensen av dette at det er tjenestemannslovens regler som fortsatt vil gjelde for tilsatte ved disse institusjonene, med særregler fastsatt i lov om universiteter og høyskoler.

HiT vil i likhet med mindretallet understreke betydningen av det styrkede stillingsvern og den større økonomiske trygghet som en forankring i tjenestemannsloven innebærer. Som mindretallet uttaler, er dette viktige faktorer når det gjelder statlige institusjoners muligheter for å kunne rekruttere og beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft. På mange måter er dette det eneste fortrinn disse institusjonene har i konkurransen med private aktører, som i de fleste tilfeller kan tilby langt bedre lønns- og arbeidsvilkår enn det som er tilfelle innen statlig virksomhet.

HiT stiller seg tvilende til at en endring av de universitets- og høyskoletilsattes tilsettingsforhold, med økt mulighet til fleksibel bruk av personalressurser og mulighet for lokalt tilpassede løsninger, vil slå positivt ut for rekrutteringen, slik flertallet hevder. En endring i den retning vil tvert i mot kunne føre til hyppigere utskiftninger og mindre stabilitet i personalgruppen, med de negative konsekvenser det kan ha for den generelle studiekvalitet m.v. Det knytter seg også usikkerhet til hvilke følger dette vil kunne få for arbeidsmiljøet ved institusjonene. En kan ikke se at dette spørsmålet er problematisert i flertallets forslag.

For øvrig bør det bemerkes at den aktuelle bestemmelsen i forslag til ny lov om universiteter og høyskoler bør ses i lys av det arbeidet som nå er i gang i det såkalte "arbeidslivslovutvalget". Dette arbeidet vil kunne føre til en samordning av någjeldende tjenestemannslov og arbeidsmiljølov til en ny arbeidslivslov som vil gjelde for alle typer virksomheter uavhengig av tilknytningsform.

§ 6-4 Ansettelse på åremål

HiT slutter seg i det store og hele til mindretallets synspunkter når det gjelder denne bestemmelsen.

I likhet med mindretallet er HiT av den oppfatning at dersom rektor skal tilsettes, bør dette skje på åremål. Dette bør fastslås i loven.

HiT er videre enig i at "daglig leder" er en lite heldig betegnelse på øverste administrative leder ved universiteter og høyskoler, og mener at betegnelsen "universitetsdirektør" og "høgskoledirektør" bør nyttes. Det vises her til de argumenter som er anført i mindretallets merknad, og at dette er godt innarbeidede betegnelser som bør videreføres.

For øvrig er HiT enig med mindretallet i at det ikke bør være noen forskjell mellom private og statlige institusjoner når det gjelder lengden på åremålsperioden for rektor og øverste administrative leder.

Når det gjelder åremålsperiodens lengde, bør denne settes til inntil fire år av gangen. Åremålstilsettingen bør kunne fornyes inntil tre ganger, dvs. inntil 12 år i alt, i samsvar med det som er fastsatt for ledere av avdeling og grunnenhet i någjeldende lov om universiteter og høyskoler. Som begrunnelse for dette vises til mindretallets merknader til dette punktet.

§ 7-1 Egenbetaling

Som det går frem under *Generelle kommentarer*, støtter HiT mindretallets forslag om at gratisprinsippet for grunnutdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner fastslås uttrykkelig i loven. Høgskolen slutter seg i den sammenheng både til mindretallets forslag til lovtekst og til tilhørende argumentasjon.

§ 8-2 (flertallet) § 8-3 (mindretallet) *Partsstilling*

Det er i dag usikkert i hvilken utstrekning kompetanse til å påta seg rettslige forpliktelser kan legges til den enkelte institusjon. Mindretallet foreslår at dette klargjøres i loven slik som angitt i bestemmelsen. HiT er enig med mindretallet i dette.

§ 11-8 (flertallet) § 9-9 (mindretallet) *Vedtakter*

Det fremgår her at det skal utarbeides en rekke vedtekter, bl.a. tilknyttet utarbeidelse og oppfølging av instruks for institusjonens økonomiforvaltning.

Flertallet foreslår at statlige universiteter og høyskoler skal gis en stiftelseslignende organisering som omfattes av regnskapsloven. HiT er enig med mindretallet, som påpeker at dette vil ha betydelige administrative og økonomiske konsekvenser - både på kort og lang sikt.

En fullstendig innføring av regnskapsprinsippet vil måtte medføre at verdien av eiendommer og utstyr skal aktiveres og avskrives i årlige budsjetter og regnskap. Dette vil kreve et omfattende arbeid med en nærmere kartlegging av institusjonenes eiendommer og utstyr (ev. overføringer fra Statsbygg), slik at det kan fastsettes en åpningsbalanse, jf. det som fremgår foran under *Generelle kommentarer*. Regnskapsprinsippet vil også ha konsekvenser for organiseringen av økonomi- og regnskapsfunksjonen, bl.a. tilknyttet en betydelig finansforvaltning, med bl.a. lånefinansiering av nye investeringer. Omleggingen vil trolig også ha konsekvenser bl.a. for økonomi- og regnskapssystemer, som må tilpasses overgangen fra statens regnskapssystem til de regnskapssystemene som gjelder for private virksomheter.

Universitetene og høyskolene har nylig gått over fra bruttobudsjettering til nettobudsjettering. Dette har vært en omfattende og arbeidskrevende prosess, som har lagt beslag på betydelige administrative og økonomiske ressurser. Mindretallet påpeker at en overgang til regnskapsprinsippet for universiteter og høyskoler vil være en langt mer omfattende og ressurskrevende reform enn overgangen til nettobudsjettering. HiT er enig med mindretallet i dette, og mener at en slik ny reform ikke vil være hensiktsmessig for rasjonell drift av statlige universiteter og høyskoler.

HiT er videre enig med mindretallet i at en reform som foreslått av flertallet vil legge beslag på betydelige administrative og økonomiske ressurser, både på kort og lang sikt. Med de begrensede økonomiske og personellmessige ressurser som står til rådighet for norsk forskning og høgre utdanning, vil dette etter HiT's vurdering ikke være en god utnyttelse av ressursene.

§ 9-4 *Rektors ansvar og kompetanse* (mindretallet) - flertallet § 11-12

HiT gir sin tilslutning til den fleksibilitet i ledelsesform som fremgår av første og andre ledd.

§ 9-10 *Samtykke til større investeringer med videre* (mindretallet) - flertallet § 11-9

HiT er enig i at større investeringer og vesentlige omlegninger av virksomheten ved statlige universiteter eller høyskoler krever samtykke fra departementet.

§ 9-11 Låneopptak og garantier (mindretallet) - flertallet § 11-10

HiT er enig i at statlige universiteter og høgschooler bør ha nærmere bestemmelser i vedtektene om lånerammer og øvrige regler om institusjonens låneopptak. Stortinget bør ved behandlingen av statsbudsjettet trekke opp nærmere rammer for institusjonenes fullmakter på dette området.

III Andre kommentarer

I innstillingens kapittel 9 påpeker et samlet utvalg at det av tidsmessige grunner ikke har vært mulig å få utredet i detalj de konkrete økonomiske og administrative konsekvenser av de forslag utvalget legger frem. HiT mener innstillingen på dette punkt er meget mangelfull. Høgskolen forutsetter derfor at det gjennomføres grundige økonomiske og administrative analyser i forbindelse med den videre behandlingen av saken i departementet.

Avslutningsvis vil HiT bemerke at dersom departementet gjennom behandlingen av saken finner det ønskelig å fremme en annen tilknytningsform for statlige institusjoner enn de som er utredet av flertallet og mindretallet, f.eks. statsforetak, mener høgskolen at universitets- og høgskolesektoren må gis anledning til å vurdere saken på nytt gjennom en ny høringsrunde.

Med hilsen

Dag K. Bjerketvedt
rektor

Nils Røttingen
høgskoledirektør